

Museum vs. Pandemic

Irina NIȚU

ABSTRACT

This article presents how the “George Enescu” National Museum from Bucharest and its sections from Sinaia and Tescani managed to adapt their activity during COVID-19 crisis. Everything was concentrated online, on the Facebook account @muzeulnationalgeorgeenescu. Concerts, exhibitions, documents from museum’s archives, projects and video presentations were posted in new online rubrics involving curators, researchers and museum’s partners in order to continue to inform and relax our public and to display our patrimony. And because we had great reviews and positive feedback we consider that our institution is getting closer to its beneficiary by developing many others online activities.

Key-words: “George Enescu” National Museum; Online musical season; online exhibitions; online activity; coronavirus pandemic.

<https://doi.org/10.61789/rm.2020.08>

2020—un an marcat, probabil, de COVID-19. Situație greu de acceptat, dificil de gestionat, plină de paradoxuri, dar care în mod clar a determinat schimbări majore în comportamentul social. În acest context neașteptat, muzeele – închise publicului o perioadă, obligate să-i restricționeze apoi accesul, lipsite de însuși *mobilul* existenței lor ca instituții: omul / vizitatorul – s-au văzut nevoite să-și regândească strategia și

modalitățile de a informa, atrage și relaxa un public risipit de teama virusului... În mod evident, atât activitatea, cât și modul de funcționare a instituției au fost afectate de pandemie. Astfel, Muzeul Național „George Enescu” – cu toate cele trei sedii ale sale (București, Sinaia, Tescani) – a încercat să își reunească forțele pentru a crea un nou spațiu de informare și recreere a publicului iubitor de muzică și de frumos: spațiul online.

Muzeul înainte de COVID

Printre activitățile muzeului (înainte de pandemie) putem menționa *expozițiile temporare, concertele, recitalurile* de muzică românească și nu numai, prezentate constant unui public fidel, ca de altfel și diverse *proiecte educative, conferințe, lansări de carte,*

rezidențe și vizite ghidate. Acestea au fost cele mai afectate de recente măsurile anti-COVID. Și *publicațiile* muzeului au avut de suferit: proiecte în derulare care implicau o colaborare cu terțe instituții – biblioteci îndeosebi – au stagnat, trebuind a fi reconfigurate.

Muzeul reușise să contacteze și să realizeze numeroase parteneriate cu instituții din țară și din străinătate, cu scopul de a promova imaginea lui George Enescu, a muzicii românești și, implicit, pe cea a muzeului prin intermediul activităților sale specifice. Relația cu publicul era una imediată, necesară, creată îndeosebi prin prisma itinerării expozițiilor foto-documentare și organizarea de concerte susținute de artiști români și străini consacrați la sediile muzeului sau în diverse alte centre culturale românești sau de peste hotare.

Expozițiile temporare acționau ca suport vizual, aducând un plus de informație și o ambianță aparte spațiului în care erau amplasate – fie pe scene de concert, în foaiere, biblioteci sau locații inedite, menite să atragă atenția publicului asupra expozițiilor. Malluri, cinematografe, alte muzee, spații de cult – multe asemenea au găzduit, pe baza parteneriatelor, expozițiile noastre foto-documentare. Concepute special pentru a putea fi itinerate ușor, de a fi amplasate fără mari dificultăți în spații dintre cele mai diverse, ele au forma unor printuri de mari dimensiuni ce reunesc imagini ale documentelor originale din arhiva instituției, procesate, sistematizate în funcție de tema aleasă. Așadar, itinerarea lor

avea loc cu prilejul unor concursuri naționale și internaționale – în cadrul cărora erau ele însele prezentate, devenind „personaj principal” al evenimentelor, însoțeau diverși artiști în concertele și turneele lor, deveneau subiect de discuție – sau suport al unor conferințe cu teme muzicale etc. Toate aceste activități se intensificaseră în ultimii cinci ani, având un real impact asupra unui public tot mai numeros, din țară, dar și de peste hotare. Multe dintre expoziții au fost integrate unor parteneriate cu instituții din străinătate – în special cu secțiile Institutului Cultural Român din Europa și Marea Britanie, dar nu numai. În acest fel, expozițiile au ajuns inclusiv pe scena Operei *Covent Garden* din Londra – pentru a menționa doar un asemenea exemplu dintr-o listă similară, destul de amplă, în care se înscriu orașe precum Bruxelles, Paris, Viena, Veneția ș.a. Altfel spus, muzeul reușise nu doar să atragă vizitatori în spațiile sale de expoziții, ci mai ales să-i întâmpine pe spectatori în cadrul unor evenimente culturale de anvergură, fiind vizate evenimente cu număr tot mai mare de spectatori. Acest lucru se observă și din tabelele de mai jos – rapoarte realizate pentru Institutul Național de Statistică care vizează activitatea muzeului în anul 2019.

Tabelul 1. Expoziții, vizitatori, publicații ale muzeului

Nr. rând	Expoziții de bază (permanente) - total -	Expoziții temporare - total -	din care expoziții temporare:					
			organizate de muzeu			găzduite de muzeu	organizate în colaborare cu alte muzee sau organizații	
							în țară	în străinătate
			la sediu	itinerante				
A	1	2	3	4	5	6	7	8
1	3	32	7	14	11	4	8	5

Vizitatori					Publicații		
Total	din care, după tipul biletului				din col. 9: în grupuri organizate	Titluri - total -	Tirajul anual - ex. -
	întreg	reduc	gratuit	gratuit în Noaptea Muzeelor			
9	10	11	12	13	14	15	16
56.668	12.290	10.984	23.194	10.200	18.230	6	800

S-au înregistrat, deci, nu mai puțin de 32 de evenimente care au găzduit, la sediu, în țară și străinătate, expozițiile temporare ale muzeului.

Un alt domeniu în care instituția își aducea o contribuție semnificativă îl constituia cel al *concertelor și recitalurilor* muzicale desfășurate la cele trei sedii ale sale, atât în București, în Aula Palatului Cantacuzino, Salonul de muzică al acestuia, cât și la conacul din Tescani-Bacău sau Casa memorială „George Enescu” de la Cumpătu – Sinaia. Publicul era obișnuit cu serate sau matineuri muzicale susținute de nume importante ale unor soliști români și străini. Deși nu foarte numeros – constrâns de dimensiunile sălilor de concert –, publicul acestora era însă unul fidel, atras de calitatea și constanța evenimentelor organizate de Muzeul Național „George Enescu”. Celebrele viori Guarnieri și Paul Kaul ale lui Enescu au răsunat de multe ori pe scena Aulei în interpretarea violoniștilor Gabriel Croitoru și Simina Croitoru, atrăgând un public ce depășea cu mult capacitatea numerică a locurilor disponibile în sala de concert. Pe aceeași direcție se înscrie și un alt proiect de

succes al muzeului – „N-Escu”, ce implica inițiativa colaborării unor tineri compozitori pentru crearea de opere colective sau individuale pe baza unor citate enesciene, lucrări ce erau ulterior editate și puse în scenă de ansambluri instrumentale în cadrul altor concerte-eveniment.

Proiectele educative destinate copiilor și tinerilor deveniseră un obiectiv important susținut și dezvoltat de muzeu. Organizarea constantă a unor întâlniri cu scopul prezentării muzicii pe înțelesul celor mici pentru a-i introduce în lumea muzicală prin jocuri sau demonstrații practice prinsese contur la inițiativa compozitoarei muzeograf dr. Adina Sibianu, având un feedback pozitiv, confirmat de numeroase solicitări de mărire a frecvenței acestora. Pe aceeași direcție se încadrau atelierelor pentru micii muzicieni, elevi ai instituțiilor de muzică din Capitală și nu numai, care aveau rolul de a reuni copii, profesori, părinți, bunici pentru delectarea tuturor cu arta tinerilor interpreți. Prezentăm mai jos tabele statistice privind activitatea muzeului în anul 2019 (din aceeași raportare pentru INS amintită anterior).

Tabelul 2. Alte activități specifice

Nr. rând	Sesiuni de comunicări științifice și simpozioane	Proiecte de cercetare	Proiecte educative pentru populație							Activități educative					Alte evenimente organizate de muzee și colecții publice	
			Total	din care: cu plată	din total: pentru persoane din grupa de vârstă:					Total	din total: pentru persoane din grupa de vârstă:					
					0-6 ani	7-14 ani	15-24 ani	25-64 ani	65 ani și peste		0-6 ani	7-14 ani	15-24 ani	25-64 ani	65 ani și peste	(număr)
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	-	5	27	0	2	9	8	6	2	166	10	55	43	42	16	90

Nr. rând	Participanți la sesiuni de comunicări științifice și simpozioane	Participanți la proiecte de cercetare	Participanți la proiecte educative pentru populație							Participanți la alte evenimente organizate de muzee și colecții publice
			Total participanți	din care: participanți la proiecte cu plată	din total, participanți pe grupe de vârstă:					
					0-6 ani	7-14 ani	15-24 ani	25-64 ani	65 ani și peste	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1		5	55.560	0	130	13.300	16.130	16.500	9.500	13.200

Mai rare, *conferințele și simpozioanele de muzicologie, lansările de carte și CD-uri* organizate până nu demult în spațiile muzeului, precum și *vizitele ghidate* atrăgeau în anumite perioade un public semnificativ. Menționăm aici Concursul și

Festivalul Internațional „George Enescu” de la București care constituiau, an de an, alături de *Școala altfel*, perioade extrem de aglomerate în care erau realizate ghidaje specializate în funcție de profilul vizitatorilor.

Acestea sunt doar câteva dintre activitățile specifice care au suferit foarte mult din cauza restrângerii / interzicerii accesului publicului în

spațiile muzeale, regândite pentru a fi adaptate situației actuale generate de pandemie.

Reconfigurarea activităților în timpul pandemiei

Fiind singurul muzeu național din România dedicat unui muzician, provocarea majoră a constat în găsirea unei metode de a-și continua activitățile obișnuite, rămânând însă în atenția publicului său.

În acest sens, ca mai toate muzeele, orientarea spre spațiul virtual a fost una dintre soluțiile cele mai potrivite. Astfel, personalul muzeului a colaborat cu HASS Web Design pentru realizarea de rubrici noi pe pagina instituției, pentru actualizarea și postarea de informații menite să suplinească evenimentele reale organizate – până nu demult – la sediile muzeului. Platforma online a devenit astfel noua *scenă* pe care pot fi urmărite

activitățile muzeului. Iar dacă numărul biletelor vândute la sediile muzeului a scăzut în mod drastic față de anul trecut, cel al vizitatorilor pe paginile de socializare și pe pagina de internet a instituției a crescut considerabil. Din bilanțul numărului de vizitatori la cele trei sedii ale muzeului în anul 2020 realizat pentru perioada 1 ianuarie – 30 noiembrie 2020 rezultă că totalul general al vizitatorilor în anul 2020 a fost de 13.371 de persoane, în timp ce anul trecut a fost 56.668.

Tabelul 3. Număr de vizitatori (1 ianuarie – 30 noiembrie 2020) în expozițiile permanente, pe grupe de vârstă și tipuri de bilete

Bilete cu plată pe grupe de vârstă	București	Sinaia	Tescani	TOTAL
Adulți activi (10 lei/bilet)	1.883	3.191	964	6.038
Vârsta a 3-a (5 lei/bilet)	406	641	206	1.253
Elevi, studenți, copii (2,50 lei/bilet)	1.042	882	111	2.035
TOTAL cu plată	3.331	4.714	1.281	9.326
Bilete gratuite	971	2.500	574	4.045
TOTAL GENERAL	4.302	7.214	1.855	13.371

Pe de altă parte, spațiul virtual al instituției a avut un număr sporit de vizualizări. Studiul realizat de Alis Vasile, publicat în numărul

trecut al *Revistei Muzeelor*, tratează pe larg acest aspect. Pentru anul 2020, este valabilă următoarea statistică:

Website	Facebook	Instagram	YouTube
33.224 accesări	Reach / Impact total postări (41 de postări): 130.986	1.584 urmăritori	372 abonați – 56.668 accesări
20.898 vizitatori	17.738 urmăritori		
17.397 vizitatori unici	17.086 like-uri		

Desigur, impactul informațiilor online asupra publicului este relativ și destul de dificil de cuantificat. În orice caz, numărul accesărilor este încurajator, dovedind interesul publicului pentru acest tip de manifestări. Astfel, „transbordarea” activităților din planul fizic în cel virtual a fost realizată treptat, începând cu lunile februarie-martie a.c. Pagina www.georgeenescu.ro grupează câteva secțiuni înființate cu scopul de a suplini numărul limitat de activități organizate la

sediile muzeului.

Recitalurile din sălile de concert își găsesc corespondentul în *stagiunea muzicală online* organizată de compozitoarea Carmen Cârnelci. Numeroase înregistrări de muzică românească și universală realizate în Aula Palatului Cantacuzino din București și la secțiile muzeului din Sinaia și Tescani sunt disponibile pe site tuturor melomanilor în interpretări deosebite, depășind astfel imposibilitatea organizării – momentan – de

Fig. 1. Muzeul Național „George Enescu” – Palatul Cantacuzino

evenimente muzicale în sălile noastre de concert. Accesibile unui public mai larg, ele constituie o reală sursă documentară pentru muzicieni din alte părți ale lumii, care astfel pot asculta compoziții românești în interpretări de referință.

Existență deja, secțiunea *expozițiilor online* s-a dinamizat în perioada martie-decembrie 2020: au fost incluse, treptat, o serie de expoziții realizate în maniera colajelor foto-documentare. Având în vedere limitarea accesului publicului în incinta muzeului, am optat pentru etalarea digitală a acestora, vizând astfel un public mult mai numeros. Titluri precum „George Enescu și Societatea Compozitorilor Români”, „Muzicieni în Arhiva CNSAS”, „Retrospectiva Concursului Internațional «George Enescu»”, „Viorile lui Enescu”, „In memoriam Paul Constantinescu”, „Muzica de cameră a lui George Enescu. Lucrări cu număr de opus”, „Receptarea lui Enescu în contemporaneitate” sau „George Enescu în vremea Marelui Război”, datorate realizatorilor Irina Nițu, Adina Sibianu, Carmen Cârneai, Nicolae Gheorghită, Raluca Voicu Arnăuțoiu, prezintă documente din arhivele muzeului, ale unor biblioteci, muzee sau chiar din arhivele colaboratorilor noștri. Unele dintre acestea au fost postate pe pagini de internet ale unor

instituții partenere – spre exemplu, ICR Istanbul, care a preluat două dintre expozițiile muzeului. Imposibilitatea itinerării fizice a materialelor, precum și prezentarea lor a fost suplinită prin postarea exclusiv în mediul online a imaginilor și realizarea unor scurte filme de prezentare ale expozițiilor. Realizatorilor li s-au luat interviuri prin care ofereau informații despre muzeu și expoziția prezentată. A fost cazul celei intitulată „Muzicile elitelor: Orient și occident în muzicile saloanelor princiare și boierești din Principatele Române în sec. al XIX-lea”, realizată de prof. dr. Nicolae Gheorghită, precum și „Enescu 65 / Receptarea lui George Enescu în contemporaneitate” – realizatori dr. Irina Nițu și dr. Adina Sibianu, ambele fiind incluse în lista evenimentelor ICR Istanbul în luna august 2020.

O rubrică nou creată pe site în această perioadă a fost cea a *documentelor din arhiva MNGE*. Departamentul de *cercetare* al muzeului din București (reprezentat de dr. Camelia Anca Sârbu și dr. Irina Nițu) a fost implicat în crearea de postări online. Mai exact, sunt aduse în atenția publicului articole de presă și scrisori din arhivă împreună cu scurte comentarii și detalii care pot constitui surse reale de informare, toate fiind incluse și în anumite publicații ale instituției.

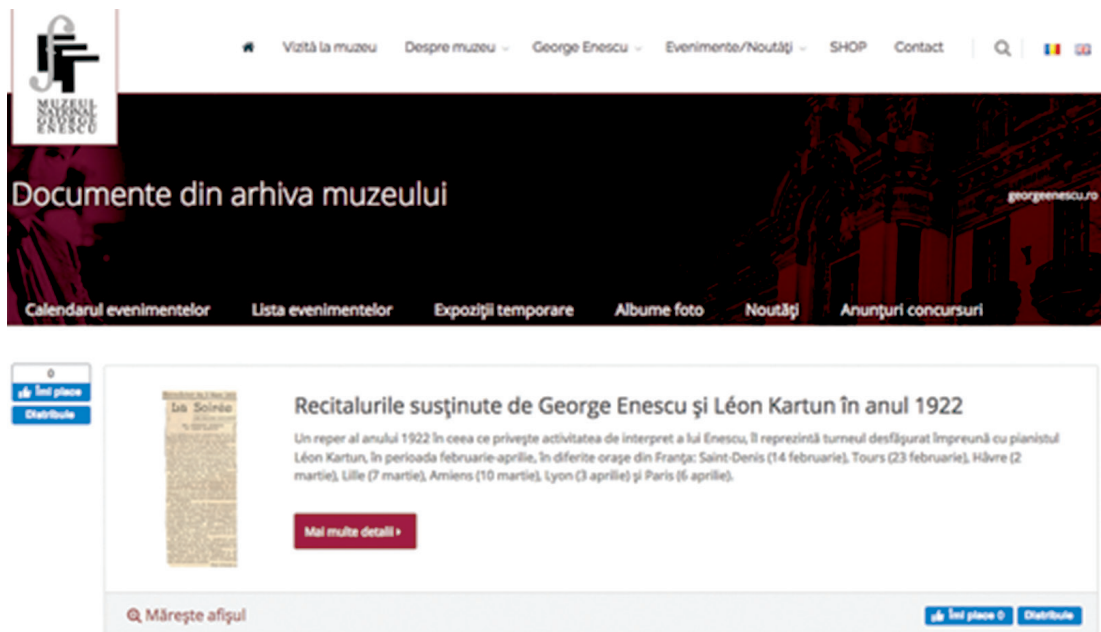

Fig. 2. Rubrica „Expozițiilor temporare” online

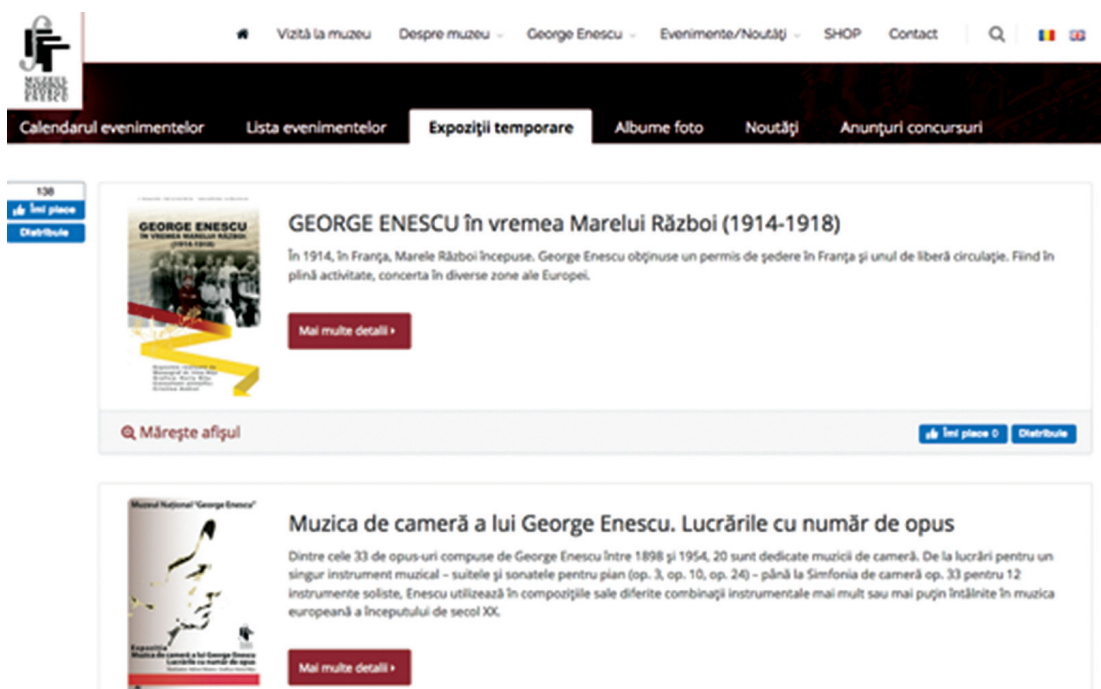

Fig. 3. Rubrica „Documente din arhiva muzeului”

Secția „Dumitru și Alice Rosetti Tescanu – George Enescu” de la Tescani, jud. Bacău, funcționează în fostul conac al familiei soției compozitorului, Maria Rosetti-Tescanu. Loc de reculegere

și inspirație pentru Enescu, unde a finalizat capodopera sa lirică, opera *Oedipe*, Tescanii găzduiau anual tabere de creație, rezidențe artistice, proiecte culturale de anvergură sub

Fig. 4. Secția
„Dumitru și Alice
Rosetti Tescanu –
George Enescu”,
Tescani

coordonarea colaboratoarei Gabriela Ilaș. Tabăra de pictură Tescani 40, „Dialogul artelor 2017”, „Art residence 2018”, „Rezidența Tescani 2019” sunt câteva evenimente semnificative ale căror prezentări video au fost postate pe site într-o rubrică nouă, *Tescani online*. Un eveniment important, desfășurat în vara anului 2020, a fost Cursul de măiestrie al sopranei Nelly Miricioiu alături de pianista Alina Pavalache și regizoarea Anda Tăbăcaru. O situație de compromis, în care cursurile au fost susținute online de celebra soprană, participanții bucurându-se însă de prezența fizică la Tescani a celorlalte organizatoare, menționate anterior.

Și sediul din Sinaia, Casa memorială „George Enescu” – Vila „Luminiș”, în care compozitorul a definitivat lucrări precum *Sonata a III-a pentru pian și vioară op. 25*, „în caracter popular românesc”, se regăsește în mediul online. Muzeografii realizatori de ceva vreme ai rubricii „Obiectul lunii”, prin care sunt etalate bunuri din patrimoniul casei, au adăugat prezentărilor scrise dimensiunea video, asigurând astfel un plus de atractivitate. „Vila Luminiș” este totodată locul unde diverși muzicieni susțin periodic recitaluri, parte din acestea fiind postate în *Stagiunea online*, mai sus amintită.

Nu în ultimul rând, au fost concepute *proiecte complexe* pentru ocazii speciale. „Enescu 65”, consacrat celor 65 de ani de la moartea marelui artist român, a conținut mesajele unor personalități ale muzicii românești, recitaluri online, articole din arhiva muzeului, precum și o expoziție. Iar „Mărturii pentru eroi”, lansat de Sărbătoarea Înalțării Domnului, când sunt pomeniți toți eroii români căzuți pe câmpurile de luptă pentru apărarea țării, a fost un alt moment dedicat lui George Enescu. Prezentările video realizate

de muzeografii Cristina Chiriac (București), Emil Berceanu (Tescani) și cercetătoarea Irina Nițu (București) evidențiază personalitatea și activitatea maestrului în perioada Primului Război Mondial, când artistul și-a anulat toate contractele, s-a întors pe meleagurile natale și s-a implicat, ca niciun alt muzician, în organizarea și susținerea de concerte cu scopul de a aduce alinare tuturor celor marcați de evenimentele tragice ale anilor 1916-1919. „In memoriam Clara Haskil” este un alt eveniment online ce punctează, în luna decembrie a.c., cei 60 de ani de la dispariția pianistei, prilej cu care Cristina Chiriac a realizat o prezentare scrisă și o înregistrare video ce aduce în prim-plan evenimente din viața muzicienei ilustrate prin prisma bunurilor culturale deținute de MNGE.

Muzeul a încercat să onoreze inclusiv câteva parteneriate cu care și-a obișnuit publicul de-a lungul timpului, prezentând pe site două festivaluri muzicale: Festivalul online de pian #TotulVaFiBine, inițiat de Fundația Culturală „PRO PIANO-ROMÂNIA” și „Rezonanțe sonore online 2020”, organizat de Asociația Culturală „Arta Sonoră”. Ambele au venit în sprijinul tinerilor muzicieni care nu au putut să-și manifeste altfel decât online realizările muzicale din perioada izolării. Ultimul eveniment a reunit nu mai puțin de 122 de participanți, dovedind astfel interesul și nevoia micilor instrumentiști de evenimente care să îi aducă în prim-plan.

Și *proiectele educative* și-au schimbat profilul în perioada pandemiei, desfășurându-se conform normelor de siguranță impuse de situația actuală. Întâlnirile s-au desfășurat pe cât posibil în aer liber – îndeosebi în perioada verii, apoi ele au luat forma unor videoclipuri postate online. Un proiect de mare succes a fost inițiat recent de muzicologul

Fig. 5. Casa memorială „George Enescu” – Vila „Luminiș”, Sinaia

prof. DHC Dan Dediu, de la Universitatea Națională de Muzică, în parteneriat cu MNGE. Ajuns la cel de-al patrulea episod, proiectul „Enescu pe înțelesul tuturor” prezintă o serie de capodopere enesciene într-un format-cadru, filmat și regizat, cu explicații și exemplificări extrem de plastice ale amfritrionului. Imaginile sunt filmate în muzeu

și exemplificate cu documente din expoziția permanentă sau din arhivă. Rezultatul îl constituie o serie de videoclipuri postate pe site-ul MNGE și rețelele de socializare sub titlul „EnescuTube”, fiind adevărate incursiuni în sfera muzicii lui George Enescu realizate într-o manieră captivantă de Dan Dediu.

Concluzii

Mouseion-ul grecilor antici, clădire destinată studiului și creației, templu al muzelor, a trecut prin diverse faze de-a lungul istoriei, ajungând în prezent într-una mai puțin favorabilă. Cu toate acestea, „*quae nocent docent*” (cine a pățimit a și învățat). Astfel ne întâmpină în fiecare zi Palatul Cantacuzino, cu devisa familiei fondatoare deasupra intrării. Ca toate instituțiile de acest gen, MNGE a fost nevoit să se adapteze noii stări de fapt instaurate pe parcursul anului curent, căutând soluții pentru continuarea unor activități destinate publicului – acestea fiind cele mai afectate.

Resursele umane au rămas cele proprii, fiecare departament continuând să-și gestioneze activitatea cât mai eficient. Instituirea *telemuncii* constituie o măsură care a produs schimbări semnificative în modalitatea de lucru a angajaților, modificându-le profilul obișnuit, determinând noi tipuri de interacțiune prin intermediul platformelor și aplicațiilor online. Telemunca a avut drept consecințe atât eficientizarea anumitor activități, cât și încetinirea altora. Inventarul, înregistrarea bunurilor culturale, realizarea dosarelor de clasare, care necesită colaborarea între persoane din diverse departamente ale muzeului, au trebuit reorganizate pentru a menține ritmul necesar bunei desfășurări a tuturor activităților muzeale, coroborate totodată cu menținerea siguranței angajaților.

În pofida restricțiilor generate de pandemie și a atmosferei generale deloc prietenoase, specialiștii Muzeului Național „George Enescu” s-au orientat în lansarea pe platforma a unor evenimente online, singurele care mai puteau susține ideea de informare, educare și recreere a publicului. Turul virtual al muzeului prezent pe site vine în sprijinul acestei idei, ca de altfel și toate recitalurile, expozițiile, articolele despre documentele din arhivă, prezentările filmate, proiectele educative sau evenimentele complexe postate online. Ele au fost și vor continua să fie actualizate pe adresa muzeului și pe pagina sa de Facebook, constituind deopotrivă reale surse de informare și valorificare a patrimoniului muzeal. Astfel, instituția continuă să-și îndeplinească funcțiile, fiind aproape de publicul său. Cu toate acestea, nevoia relaționării și a reluării contactelor este evidentă, atât în ceea ce privește activitățile din interiorul muzeului, cât și în cele destinate publicului. *Online*-ul este util într-o mare măsură, dar incapabil să suplinească necesitățile umane reale de cercetare, recreere, contopire cu o anumită atmosferă regăsită doar în spațiul fizic, nu și în cel virtual.

Cercet. dr. Irina NIȚU

Muzeul Național „George Enescu”,
București
irina.nitu@georgeenescu.ro